

Fagark: Samfunnsfag og klimamesterskapet

Kompetansemål, idéer og øvelser (Vg1/Vg2)

Innledning

Det er mange faglige muligheter som dukker opp på skoler som skal ha klimamesterskap. Her er noen ideer og tips om relevante kompetansemål og måter man kan bruke mesterskapet til å tilnærme seg de!

Selvfølgelig er det mange flere ting man kan gjøre enn det som står her, men vi håper at dette kan være et nyttig utgangspunkt!

På education.ducky.eco finner du masse materiale i form av undervisningsopplegg, ressurser og øvelser beregnet på lærere og elever som vil jobbe faglig med klimamesterskapet. På nett er disse øvelsene organisert i et undervisningsopplegg som følger 5E-modellen (altså ikke etter fag). I dette dokumentet trekker vi fram de øvelsene vi tenker kan være relevante ikke bare for faget som sådan, men for spesifikke *kompetansemål*. Øvelsene er nærmere beskrevet på nettsidene, så gå dit for flere detaljer (hvis du har dette dokumentet i digitalt format, er det lenker til den siden øvelsen står på i høyre kolonne under).

Utvalgte kompetansemål

Vi foreslår følgende kompetansemål i samfunnskunnskap som spesielt relevante for klimamesterskapet:

- *definere sentrale omgrep knytte til sosialisering og bruke dei til å undersøkje og diskutere trekk ved sosialiseringa av ungdom i Noreg*
- *gjere greie for rettane ein har som forbrukar, og diskutere forbrukarens etiske ansvar*
- *diskutere omgrepa økonomisk vekst, levestandard, livskvalitet og berekraftig utvikling og forholdet mellom dei*
- *utforske og diskutere korleis ein kan vere med i og påverke det politiske systemet gjennom å bruke ulike kanalar for påverknad*
- *gjere greie for sentrale kjenneteikn ved den økonomiske politikken i Noreg*

Individ, samfunn og kultur

Kompetansemål: *definere sentrale omgrep knytte til sosialisering og bruke dei til å undersøkje og diskutere trekk ved sosialiseringa av ungdom i Noreg*

Vi kan se på klimamesterskapet som et slags sosialt eksperiment som kan kaste lys over en rekke aspekter av sosialisering: Roller og rollespill, gruppedynamikk, normer og verdier, identitet og selvfølelse, sanksjonering og sosial kontroll mm.

Her er noen ideer:

- Hva gjør lagånd og konkurranse med sosialiseringen elevene imellom?
  - Hva kan vi aktivt gjøre for å skape lagånd?
  - Hva slags **roller** kan vi identifisere under mesterskapet? Hvem tar for eksempel rollen som pådriver og motivator? Hvem blir rebell? Endrer rollene seg i løpet av mesterskapet?
    - Vær obs på at ingen skal føle seg uthengt. Kan vi finne ting som er positivt ved hver enkelt rolle, også de som ikke umiddelbart virker konstruktive?
  - Hva er våre **normer** og **verdier**? Hva skjer eventuelt med disse under mesterskapet? Bruk øvelsene i kolonnen til høyre for å utforske dette.
- Hvordan henger sosialisering sammen med forbruksmønstre?
  - Har forbruk med det å følge moter og trender å gjøre? Hvordan henger forbruk, moter og trender sammen med **identitet**? Hva skjer med din **selvfølelse** om du ikke følger en trend?
    - Øvelsen *Klimakommunikasjon* (med video) berører blant annet hvordan identitet påvirker våre valg i forhold til klima.
  - Blir elevene mer bevisst fenomenet **kjøpepress** av å bli mer bevisst forbruksmønstrene sine gjennom klimamesterskapet? Kanskje kan de analysere kjøpepresset de ser i samfunnet ved hjelp av begreper som rolle, norm, identitet, sanksjon osv.
- Mesterskapet kan tydeliggjøre begrep som **sanksjonering** og **sosial kontroll**:

For detaljerte beskrivelser av øvelsene, gå til: education.ducky.eco

**Klassifiseringsleken
Oppmumtringsleken
(Engasjere → Del 2)**

**Verden i dag og i
fremtiden
(Engasjere → Del 3)**

**Vår felles visjon
(Engasjere → Del 3)**

**Våre etiske
retningslinjer
(Engasjere → Del 2)**

**Klimakommunikasjon
(Engasjere → Del 3)**

- Hva skjer for eksempel om det blir snakk om at noen jukser eller ikke bidrar?
- Hvilke positive sanksjoner finnes for de som bidrar mest?

Kompetansemål: *gjere greie for rettane ein har som forbrukar, og diskutere forbrukarens etiske ansvar*

Mange vil nok være enige i at det å leve miljøvennlig er et etisk ansvar. Men for mange blir klima og klimaendringer noe fjernt og abstrakt, og det er av og til uklart hva det betyr å "leve miljøvennlig" helt konkret. Klimamesterskapet synliggjør klimafotavtrykket, og hvordan konkrete valg man gjør som forbruker har direkte innvirkning på miljøet.

- Øvelsen *Klimakommunikasjon* kan brukes som utgangspunkt for å diskutere hva som gjør det vanskelig å gjøre miljøvennlige valg, inkludert tema som kognitiv dissonans og benektelse.
- Har forbrukeren andre muligheter enn å velge andre kjøpevaner? Kan vi for eksempel oppfordre butikkene vi handler i til å bli mer miljøvennlige?
- Hva er sammenhengen mellom andre etiske problemstillinger for forbrukeren, som barnearbeid, og klimaspørsmålet?
- Produktene vi bruker har miljøpåvirkning gjennom hele verdikjeden fram mot ferdig produkt. Øvelsen *Forstå verdikjeden* kan brukes for å utforske dette.

Klimakommunikasjon
(Engasjere → Del 3)

Forstå verdikjeden
(Undersøke → Del 4)

Politikk og demokrati

Kompetansemål: *diskutere omgrepa økonomisk vekst, levestandard, livskvalitet og bærekraftig utvikling og forholdet mellom dei*

- Hva slags tanker og følelser har elevene allerede rundt begrepet bærekraftig utvikling? Øvelsene *Bærekraftsesken* og *Bærekraftutstilling* utforsker dette på morsomme måter.
- Hva slags antakelser har vi om levestandard og livskvalitet?

Bærekraftsesken
Bærekraftsutstilling
(Engasjere → Del 3)

- Betyr "lavere levestandard" (lavere forbruk?) nødvendigvis dårligere livskvalitet? Her kan man inkludere perspektiver fra andre kulturer, for eksempel urbefolkninger.
- Hva skjer eventuelt med livskvaliteten til deltakerne under klimamesterskapet?
- Hvis vi klarer å endre på dårlige vaner, kan vi få mye bedre livskvalitet. Klimamesterskapet inviterer til å eksperimentere med å endre på vanene våre, og er dermed en anledning til å diskutere hva som skal til for å få varige endringer i livet, til og med mer generelt.
  - Øvelsen *Forandringens litteratur* utforsker hvordan litteratur kan inspirere til endring.
- Hvordan er forholdet mellom økonomisk vekst og bærekraftig utvikling?
  - Hvis du for eksempel reparerer noe i stedet for å kjøpe nytt, får vi da lavere økonomisk vekst? Hva om du sykler i stedet for å kjøre bil?

Jakten på lykke

(Utforske → Del 2)

Forandringens litteratur

(Engasjere → Del 3)

Kompetansemål: *utforske og diskutere korleis ein kan vere med i og påverke det politiske systemet gjennom å bruke ulike kanalar for påverknad*

Klimamesterskapet handler først og fremst om å innse hvordan valgene som hver enkelt gjør er viktige, og at om vi mobiliserer sammen så betyr det enda mer.

Det er god anledning til å utforske forholdet mellom individet og samfunnet, og hvordan vi kan påvirke samfunnet, både gjennom det politiske systemet, og på andre måter. Noen eksempler:

- Gjennom øvelsen *Politikere, næringsliv og innbyggere*
- Øvelsen *Du som klimadetektiv* ser på elevens familie og valgene som gjøres der, men også sammenhengen mellom samfunnet - hvilke endringer blir vanskeligere eller lettere å gjøre gitt samfunnsnormer og politikk?
- Utforske og utfordre lokalt næringsliv - hva gjør de for miljøet?

Politikere, næringsliv og innbyggere

(Engasjere → Del 4)

Du som klimadetektiv

(Undersøke → Del 2)

Hvis du ønsker å ha fokus på medias rolle som påvirkningskanal kan øvelsen *Utforskning av massemedia nå og da* være et godt utgangspunkt.

Utforskning av massemedia nå og da
(Undersøke → Del 4)

Kompetansemål: *gjere greie for sentrale kjenneteikn ved den økonomiske politikken i Noreg*

- Hva slags politikk er gjeldende i Norge når det angår økonomisk vekst?
- Kan vi ha økonomisk vekst og samtidig bærekraft?

Fagarket er utviklet av Kolin i samarbeid med Ducky.

Kolin tilbyr workshops om klimamesterskap i skolen i tillegg til foredrag og kurs om fagfornyelsen. Kolin er et ideelt aksjeselskap med spesielt fokus på livsmestring og bærekraft i undervisningen. Se kolin.no for mer informasjon.